

Казибрід У. М.,
студентка факультету обліку та аудиту
науковий керівник Коваль Л.В.,
к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку
Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця

ПОНЯТТЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Швидкий розвиток міжнародних інтеграційних зв'язків і процесів, які активно впливають на характер соціально-економічних, політичних та інших видів відносин вимагає створення умов для вироблення єдиних підходів у питаннях оцінки активів і розуміння їх сутності.

Для цього передусім слід дослідити визначення поняття «необоротні активи», адже не секрет, що в різних науках (економтеорії, фінансах, бухгалтерському обліку) і практиці його розглядають по-різному. Більше того, для їх ідентифікації часто вживають не лише це поняття, а й інші назви (основний капітал, необоротні засоби, фіксовані активи, довгострокові активи тощо).

Об'єднує ці поняття одна важлива характеристика – довготривалість використання в процесі діяльності.

Для правильного розуміння поняття необоротних активів необхідно дослідити поняття активу.

Активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів і прав, виражених у грошовій вартості, які контролюються підприємством і використовуються з певною метою. У наукових працях із питань фінансового менеджменту І.О. Бланк під активами підприємства розуміє контрольовані ним економічні ресурси, сформовані за рахунок інвестованого в них капіталу, які характеризуються детермінованою вартістю, продуктивністю і здатністю генерувати дохід, постійний оборот яких у процесі використання зв'язаний із факторами часу, ризику і ліквідності.

Для правильного визначення поняття «необоротні активи» та розкриття їх сутності необхідно провести огляд економічної літератури. Насамперед нами проаналізовано визначення терміну у довідниковій літературі. При цьому ми зіткнулися з проблемою схожості термінів, тому досліджуємо визначення не тільки необоротних активів, а й основного капіталу, основних засобів, основних фондів, довгострокових активів, тощо.

Зарубіжні вчені-бухгалтери М.Р. Метьюс, М.Х.Б. Перера зазначають, що «поділ активів на основні й оборотні прийшов у практику бухгалтерського обліку з економіки через судову сферу в кінці XIX або на початку XX століття».

Варто наголосити на тому, що те, що в економіці та юриспруденції називають капіталом, у бухгалтерському обліку називають активами, тому однією з теорій походження поділу активів на оборотні та необоротні (основні) є класичний поділ капіталу визначним економістом К. Марксом на оборотний і основний.

Окрім цього, в сучасних умовах розвитку економіки ключовим чинником успішної діяльності підприємств є саме їх забезпеченість необоротними активами та ефективне використання останніх у процесі господарювання. Попри це в українському законодавстві відсутнє чітке трактування поняття «необоротні активи». Зокрема, у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» подається таке трактування: «Необоротні активи – всі активи, що не є оборотними». Аналітичний огляд і дослідження позицій українських науковців і практиків щодо трактування понять, пов'язаних з ідентифікацією необоротних активів, свідчать про обстоювання ними різних позицій. Так, М.В. Півторак вважає, що термін «необоротні активи» вжито не досить коректно щодо тих об'єктів, які він об'єднує. При цьому автор вважає, що єдиним активом, який не є оборотним, є земля. Виходячи із цього, він пропонує поділяти активи на основні й оборотні, що відповідає класичному принципу поділу капіталу.

Отже, необоротні активи, тобто основний капітал, є складником активу (майна) підприємства.

Акцент на змістовому насиченні поняття «необоротні активи» у цьому разі також не досить логічний, адже з позиції ринку земля є також предметом купівлі-продажу в більшості країн, тож із цієї позиції вона також перебуває в обороті, принаймні торговому. Інша річ, коли сприймати її як об'єкт, що не може бути ліквідований і замінений іншим, новим. У такому контексті підхід до необоротності землі дійсно є аргументованим. Попри це з погляду обліку він надзвичайно дискусійний.

Щодо цієї дискусії, то слід указати на позицію Я.В. Соколова, який стверджує, що поділ активів на оборотні та необоротні є цілком умовним, ще з часів Л. фон Мізеса стало зрозуміло, що всі засоби, вкладені в господарство, знаходяться в обороті, вся різниця лише в часі обороту.

Саме така позиція є більш переконливою та аргументованою.